

ПРАВО НА ВІДПОВІДЬ І ПРАВО НА СВОБОДУ ПРЕСИ: КОНФЛІКТ ПРАВ

Право на відповідь було запроваджено в 1822 році, у Франції. Французька модель права на відповідь передбачала, що особа згадана в пресі мала право відповісти на заяву або оціночне судження висловлене в журналістському матеріалі, незалежно від його точності, правильності та наявності законного інтересу.

З часом модель права на відповідь, дещо протилежна французькій моделі, склалася і в Німеччині. За німецькою моделлю, просто згадати особу в журналістському матеріалі недостатньо. Опублікований матеріал повинен завдавати шкоду правам людини та на ряду з цим, містити лише фактичні твердження [1].

У тій чи іншій формі, вищезазначені моделі права на відповідь віднайшли своє відображення в законодавстві ряду країн, що в свою чергу послужило поштовхом до дискусії про конкуренцію між правом на відповідь і правом на свободу преси.

Узагальнюючи висловлені в науці аргументи «проти» нормативного втілення права на відповідь, як засобу доступу до ЗМІ з метою захисту особистих немайнових прав, слід зазначити, що аргументи цієї групи лежать у площині: свободи слова та свободи преси; впливу поправок на репутацію ЗМІ; додаткових обов'язків та витрат, настання яких обумовлено необхідністю виділення місця в газеті для опублікування тексту відповіді або виділення ефірного часу в теле- чи радіопрограмі для озвучування змісту відповіді [2–4].

Натомість аргументи «за» ґрунтуються насамперед на нагальній необхідності забезпечення свободи слова, свободи інформації, плюралізмі думок та підтримки публічних дебатів у демократичному суспільстві; [5] розкриваються крізь призму «елементарної чесної гри» [6], за якої особа, яка перебуває в не вигідному становищі на структурно спотвореній медіаарені, отримує доступ до ЗМІ через власні думки, позиції щодо раніше опублікованого матеріалу; ґрун-

туються на баченні щодо можливості оперативного забезпечення балансу між правом на свободу преси та правом на захист особистих немайнових прав [7, с. 102–103] та мінімізації ризиків оприлюднення відповіді у порівнянні з вирішенням спору в суді [8].

В цілому погоджуючись з аргументами висловленими прихильниками закріплення права на відповідь на нормативному рівні, як способу доступу до ЗМІ з метою захисту особистих немайнових прав особи, також відзначаю, що вести мову про те, що нормативне закріплення права на відповідь перешкоджає праву на свободу слова та свободу преси не доводиться. Адже, як слушно зауважує Заєць С. А., оприлюднення відповіді не означає відмову ЗМІ від раніше висловленої позиції, а свідчить лише про створення ЗМІ умови для вираження альтернативної думки [9, с. 474, 477].

Не доводиться вести мову і про покладання на ЗМІ додаткових обов'язків, в частині яка стосується оприлюднення тексту відповіді та негативний вплив поправок на репутацію ЗМІ. Адже, в переважній більшості потреба у реалізації права на відповідь зумовлена недотриманням представниками ЗМІ стандарту «балансу поглядів і думок». За таких умов, надання ЗМІ можливості скористатися особі правом на відповідь, слід розглядати як належне реагування на недоліки в роботі та найвищий прояв поваги з боку ЗМІ до власної аудиторії та безпосередньо до особи, яка має відношення до раніше опублікованого медіаматеріалу.

Підсумовуючи, варто зазначити, що право на відповідь слід розглядати не як інструмент знецінювання важливості права на свободу преси, а як ефективний інструмент для забезпечення ефективного доступу до ЗМІ для висвітлення власних поглядів на події, які були предметом розгляду в межах раніше опублікованого медіатексту та захисту особистих немайнових прав.

Література:

1. Surculija J. The right to reply: A Tool For an Individual to Access the Media. *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*. 2015. vol. 9, no.3, pp. 225–238. URL: <http://scindeks.ceon.rs/Article.aspx?artid=1820-67001513225M>.
2. Oducado R. D.I. Right of Reply: A Curtailment of the Freedom of the Press? URL: [https://www.academia.edu/7344186/ Right_of_Reply_](https://www.academia.edu/7344186/Right_of_Reply_)

A_Curtailment_of_the_Freedom_of_the_Press.

3. Youm, Kyu Ho. The Right of Reply and Freedom of the Press: An International and Comparative Perspective. The George Washington Law Review. 2008. vol. 76, no. 4, pp. 117–164. URL: <http://www.gwlr.org/wp-content/uploads/2012/08/76-4-Youm.pdf>.

4. Henry J. Van Wageningen. The Right to Reply: A Challenge to Freedom of the Press. URL: <https://repository.law.miami.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2743&context=umlr>

5. Koltay A. The Right of Reply: A Comparative Approach. Iustum Aequum Salutare. 2007. no. 4, pp. 203–213. URL: http://epa.oszk.hu/02400/02445/00007/pdf/EPA02445_ias_2007_4_203-213.pdf

6. Jerome A. Barron. The Right of Reply to the Media in the United States – Resistance and Resurgence. Hastings Communications and Entertainment Law Journal. 1992. no.15. URL: https://repository.uchastings.edu/hastings_comm_ent_law_journal/vol15/iss1/1.

7. David I. Fisher. Defamation via satellite: a European law perspective. 1997. 233 p.

8. Price M. The Enabling Environment for Free and Independent Media: Contribution to Transparent and Accountable Governance. USAID Office of Democracy and Governance Occasional Papers Series. 2002. URL: https://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1065&context=asc_papers_

9. Заєць С. А. Відповідь і спростування як способи захисту права у спорах про поширення недостовірної інформації (в аспекті ст. 10 Європейської конвенції про захист прав людини та практики Європейського суду). Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини. зб. наук. ст. Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 15 вересня 2012 р.) за ред. С.В. Ківалова НУ «ОЮА». Одеса. Фенікс. 2012. С. 470–479.